

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijtenendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr. Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosbeide, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindelboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rullmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thys, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Anna-Jacobapolder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goss.

Abonnement: f.125 per 3 maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f.150 per jaar
Advertentie: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

AAN ONZE LEZERS.

Men gelieve alleen wat op den INHOUD van het blad betrekking heeft te adresseeren aan den Eindredacteur, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Al het andere: Abonnementen, aanvragen van proefnummers, postwissels, kopteekeningen enz. enz. zende men aan de Uitgevers Oosterbaan & Le Cointre, bij wie de administratie berust.

REDACTIE.

REFORMATIE.

I.

ONTWIKKELING, geen INWIKKELING.

Ondanks de hopeloze verdeeldheid in het geestesleven van onzen tijd bestaat hierover vrijwel eenstemmigheid, dat de bestaande toestanden onhoudbaar zijn, dat er verandering moet komen.

Het conservatisme belooft zijn boezen dag.

Zijn meest verstokte aanhangers durven niet voor behoud van het thans verworvene pleiten. De gebeurtenissen hebben hen overvallen, hen in hun droomerige rust gestoord, hun een werkelijkheid doen beleven, die al de verschrikkingen van een nachtmerrie heeft. Evenmin wagen zij het op een terugkeer van vroegere constellaties te hopen. Daarvoor is ook hun de wereld te zeer door elkander geschud. De verstandigsten onder hen verlangen er niet eens naar. Want zij kunnen met zekerheid voorzien, dat er dan toch weer een ontreding op moet volgen. Welke houding zij moeten aannemen, weten zij niet recht. Zij bepalen zich tot het oefenen van kritiek op alle veranderingen, welke werken voorgesteld.

Doch hun felste protesten worden door het steeds zwellende geroep om verandering luide overstemd.

Verandering wordt niet maar begeerd op dit of dat, maar op alle terrein. Het leven vormt een eenheid. Verwarring op het eene levensgebied heeft noodzakelijk ontwrichting op het andere ten gevolge. Ingrijpen hier vraagt ook om voorziening daar. Het meest urgent moet voorzeker geacht de verbetering van het sociale leven. Daar beangstigen misstanden, als Jakobus niet eens kende, toen hij sprak van het geschrei, dat gekomen is in de ooren van den Heere Zebaoth.

Maar dat mag ons niet blind maken voor ongewenste toestanden in het leven daarbuiten.

Ook tegen ons kerkelijk leven met name kunnen rechtmatige aanklachten worden ingebracht.

Het spruit alles uit denzelfden wortel.

Ja, wij wachten geen verbetering, dan van uit den wortel uit.

Alle verandering, waarvoor wij ijveren, dient een religieus karakter te dragen.

Daarom heffen we allerwege de leuze der „Reformatie“ op. Reformatie heeft naar historische rechten reeds een religieus klank.

Bij dat streven naar Reformatie vinden wij al dadelijk vijanden tegenover ons, die op zichzelf geen vijanden van verandering zijn.

Het meest doen van zich spreken de radicalen of revolutionairen. Zij willen het uur der vergelding uitroepen over al het historisch geworden. Daarvan kan niets blijven staan. Het moet niet alleen tot den grond worden gesloopt, maar zelfs de fundamenten moeten uit den bodem worden uitgebroken. De afbraak mag niet eens worden verkocht, want anders ontvangt men die in den een of anderen vorm toch weer terug, maar dient ergens in peillozen afgrond gestort.

Er zijn er echter ook, die alle heil verwachten van teruggang. Zij gaan uit van de gedachte, dat tot een bepaald punt in de historie alles naar wensch liep. Daarna echter trad volgens hen het verval in. Men raakte het spoor bijster. De weg naar zuiverder toestanden is hiermee aangewezen. Men hebbe den moed den zonnwijzer der geschiedenis tien of meer graden achterwaarts te doen

gaan. Men keere terug tot het tijdstip, waarop de verbastering begon. Men breke den draad af op de plaats, waar hij verkeerd werd gesponnen.

Deze „terug“-roepers vindt men vooral op het erf der wijsbegeerte. Daar stooten de kreten: terug naar Kant, naar Hegel, naar Lotze, naar Schleiermacher, naar Rousseau, naar Spinoza, naar Plato, door elkander heen.

Maar ook het religieuze en kerkelijke leven blijven er niet van verschoond. Dezen willen terug naar Luther en Calvijn, genen naar de Middeleeuwse mystiek. Vooral echter lokt velen het christendom der apostolische eeuw. Dat verheffen zij tot hun ideaal. En het christelijke leven kan niet weer gezond worden, voor en aler het zich op den grondslag van het oorspronkelijke christendom heeft gereconstrueerd, zoo meenen zij.

Het gevaarlijke van dit drijven is, dat het door velen voor Reformatie wordt aangezien.

Dat Radicalisme en Reformatie elkander uitsluiten, wordt dadelijk begrepen.

Maar dat Reformatie gansch iets anders is dan terugkeer tot het primitieve christendom wil er bij menigen niet in.

En toch, daaraan dient te worden vastgehouden. Allen, die zulk een rugwaartsche beweging steunen, staan de ware Reformatie in den weg.

Zij zijn voorstanders der „Reactie“.

Toen de gemeente van Christus op den Pinksterdag haar loop door de wereld begon, vertoonde zij den knopvorm. Maar tevens was haar ingeschaap een sterke ontwikkelingsdrang. Zij had zich van lieverlede te ontplooiën tot volten bloei. Het buitengewone ambt van apostel droeg de latere gewone ambten van herder en leeraar, ouderling en diaken reeds in zich. In de Petrinische belijdenis, dat Jezus was de Christus, de Zoon des levenden Gods, lag de belijdenis der kerk van volgende eeuwen als saamgevoegd.

Nu is het op zichzelf alleszins verklaarbaar, dat zich gedurig zeker heimwee naar dien eersten, eenvoudigen toestand van velen in de Christelijke kerk meester maakte. Bijna ieder mensch denkt wel eens aan zijn kinderjaren terug met een gevoel, alsof hij iets heel schoons verloor. Voor de vraag gesteld of hij opnieuw kind zou willen zijn om dan altijd kind te blijven, zal echter de man, bij wien het psychisch evenwicht niet werd verbroken, volmondig antwoorden: neen.

En in zover dit persoonlijke voelen zich nu veralgemeent en zich begeert uitrustt naar den leentijd van het christendom, heeft dit niets ongezonns. Men heeft dan wel teniet gedaan, wat eens kinds was, maar bleef de heugenis aan het kind-zijn als iets eigen heerlijk bij zich omdragen. Zoodra men evenwel bewust en gemeend het parool uigeeft: „naar het christendom der apostolische eeuw terug“, behoort dit als reactie te worden geïnterpreteerd. Evenmin als men de ontloken bloem kan dwingen in haar oude vruchtbeginsel terug te kruipen, zoomin mag men ook de christelijke kerk als eisch stellen in organisatie, belijdenis, levensontplooiing zich zoo te persen, dat ze weer in den oorspronkelijken vorm der eerste eeuw past.

Daarmee zou men het leven in zijn groei belemmeren. Men zou een van de hoogste goddelijke wetten loochenen. Want evengoed als de schepping is ook de kerk aan de ontwikkelingswet onderworpen. De ontwikkeling te negeren of te beproeven haar tegen te houden is een zonde, die al wie zich christen weet uit alle macht moet bestrijden.

Echte ontwikkeling van kerk en geloofsleven wordt alleen door Reformatie gewaarborgd. Een voorbeeld illustreere dit.

Wat wil het conservatisme?

Het laat den boom groeien zonder zich af te vragen of ook de levensvoorwaarden te verbeteren

zijn. De doode takken behoeven niet te worden afgekap. De al te wilde bladerbossen mogen niet worden gedund. Alles moet blijven gelijk het is.

Wat wil het radicalisme?

Het rust niet voor de boom geheel is ontworteld. Zelfs geen tronk mag in den grond overgelaten. Er moest anders nog eens nieuw leven uit opschieten.

Wat wil de reactie, zooals die boven omschreven werd?

Zij stelt zich ten doel den breed uitgegroeiden boom weer te herleiden tot het jonge stammetje van eertijds. Een onmogelijk pogen!

Wat wil de Reformatie?

Zij laat geen middel onbepoofd om den sierlijken opwas van den boom te verzekeren. Is de grond op den duur verarmd, zij tracht er nieuwe voedingsstoffen in te brengen. Zij snoeit het doode hout, waar zij het ontdekt, weg. Zij ruimt al wat den boom het zonlicht beneemt, op. Zij verschaft hem ruimte en lucht. Daartoe moet zij onvermoeid bij en zeis hanteeren.

Bij de eerste drie bewegingen is alzo van ontwikkeling geen sprake.

Ook bij de reactionaire beweging niet.

Zij bedoelt inwikkeling, geen ontwikkeling.

Ontwikkeling is slechts mogelijk bij Reformatie.

Maar waarom wil men zoo gaarne naar het apostolische tijdvak terug? Wat vindt men in het oorspronkelijke christendom, dat men in alle later christendom mist? Wat maakt volgens het gevoelen der reactionaire beweging de kerk der eerste eeuw tot een model voor alle volgende eeuwen?

En dan wijst men voornamelijk op vier zaken.

1e. Op het liefdeleven der eerste christenen.

2e. Op het zoogenaamde Christelijke Communisme.

3e. Op de ambtelijke werkzaamheid der vrouw.

4e. Op het ontbreken van alle dogma.

Het zou zeker te ver voeren, wanneer wij hierop diep ingingen. Over elk dezer vier daarom slechts een enkel woord.

Wat het eerste aangaat, het liefdeleven der eerste christenen, dient men zich wel te wachten voor idealiseeren. De kortstondige liefdebloei, zooals die in eenige hoofdstukken der Handelingen wordt beschreven, mag niet de gehele kerk in de apostolische eeuw worden toegerekend. De brieven van Paulus werpen vaak op het gemeentelijke leven een niet te rooskleurig licht. Wie de kerk van Korinthe vergelijkt met menige in onzen tijd, kan den indruk niet van zich zetten, dat het geestelijke peil nu vaak hooger staat dan toen.

Wat vervolgens het zoogenaamde Christelijke Communisme betreft, zal niemand durven staande houden, dat dit in het heden kan worden gecopieerd. Men maakt maar al te zeer van deze goederengemeenschap een kapstok, om er zijn communistische ideeën en sympathieën aan op te hangen. Ook is dit „Communisme“ allermint aan het gehele apostolische tijdperk eigen. Men mag niet ontkennen, dat er in dit Jeruzalemsche gemeente-leven leering ligt voor het sociale leven van onzen tijd. Toch zou men eenzijdig worden, indien men daarbij ook niet andere deelen der Schrift liet meespreken. Wederinvloering van bedoeld „Communisme“ kan alleen bepleit worden door den theoreticus en idealist.

En nu de ambtelijke werkzaamheid der vrouw. Wat ons van de plaats der vrouw in de kerk van dien tijd bekend is, weten we alleen uit de Schrift. De Schriftuurlijke gegevens hieromtrent zijn zeer sober. Of zij een ambt heeft bekleed is volstrekt niet zeker. Wel dat zij tot bepaalde functies werd geroepen. Maar dat deed niet alleen de apostolische kerk, doch ook die uit latere eeuwen. Het kloosterwezen verzekerde aan de vrouw 'n voor-aanstaande positie. Ook reformatische kerken waagden op dit gebied een bescheiden poging. Men

behoeft hiervoor dus niet tot het eerste christendom terug te gaan.

Inzonderheid echter trok het dogma-vrije gemeentelieven aan. Wie echter meent, dat de kerk zoo'n toestand zou kunnen terugroepen en bestendigen, strijdt voor een droombeeld. Er is storing in de werking van zijn werkelijkheidszin. De gansche geschiedenis der kerk ware dan een dwaling geweest. De kerk zag zich door de harde werkelijkheid al spoedig genoopt tot belijnd belijden. En die werkelijkheid heeft haar eischen niet vernederd, maar veeleer verscherpt. Zij gedooft geen inwikkeling, maar spoort ook ten deze tot ontwikkeling aan.

Moeten wij dan niet altijd en immer weer terug naar de Schrift?

Ja en neen.

Ja, insover alle ontwikkeling geleid moet worden naar de Schrift. Wat tegen de Schrift ingaat is geen ontwikkeling, maar verbastering. Reformatorische impulsen, reformatorische kracht kunnen we nooit anders dan uit de Schrift ontvangen. Ook de reformatorische banen worden slechts door de Schrift gewezen.

Neen, insover de Schrift geen historische grootheid is, welke onder het stof der eeuwen ligt begraven en daaruit weer moet worden opgedolven.

Wij leven gelukkig nog altijd in contact met de Schrift. „Terug naar de Schrift“ kan miskenning inhouden van den geestelijken rijkdom, welke ons door de zorg des Geestes in de kerk is ten deel gevallen.

Of er dan in het verleden geen ideeën liggen, welke niet tot ontwikkeling kwamen en die toch op ons geestelijk en maatschappelijk leven heilzaam zouden werken, indien zij slechts ontkiemden?

Ongetwijfeld.

Dat die worden opgezocht, moet dan ook alleszins prijzenswaardig heeten.

Maar dat karakteriseert nog de Reformatie niet. Reformatie vat historische draden, maar om te weven voor de toekomst.

Wij mogen niet achteruit. Allermint naar het apostolisch christendom.

Wij moeten vooruit!

Steeds vooruit, tot op den dag, dat Jezus komt.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Cliché-vroomheid.

Paulus, een Apostel (geroepen niet van menschen, noch door een mensch, maar door Jezus Christus, en God den Vader, die Hem uit de dooden opgewekt heeft).

En al de broeders, die met mij zijn, aan de gemeenten van Galatië: Genade zij u en vrede van God den Vader en onzen Heere Jezus Christus.

Gal. 1. 1-3.

Het cliché heeft zich in onze moderne samenleving onmisbaar gemaakt.

De hooge vlucht, welke de illustratie gemaakt heeft, de geweldige kracht, welke er van de reclame uitgaat, zijn grootenderels aan het cliché te danken.

Men heeft slechts één diep ingesneden plaat nodig en de druk vermenigvuldigt die, zoo dikwijls gij maar wilt.

Gij kunt hetzelfde cliché aan verschillende dagbladen zenden en uw advertentie zal in alle dezelfde zijn.

Van alle beroemde persoonlijkheden liggen de clichés gereed. Juhleert een linner of sterft hij, men grijpt slechts naar het juiste cliché — en in een ommekeer van tijd brengt de pers zijn beeltenis.

En welk blad gij dan onder de oogen krijgt, gij ziet overal hetzelfde portret.

Er zit iets verbluffends in het cliché. Het is zoo handig. Zoo bruikbaar.

Maar het heeft ook iets eentonigs. Iets, dat de eigen visie op een persoonlijkheid bij de kunstenaars dood-concurreert.

Ook vroomheid werkt met clichés.

Niet alleen in den modernen tijd.

In den modernen tijd ook.

Maar 't begon reeds van oude tijden af. Eigenlijk al, zoodra er van vroomheid sprake was.

Iedere tijd heeft zijn eigen clichés.

Iedere groep ook.

Dat zijn de vaste termen, welke de een van den ander overneemt. Die de ronde doen. Die men dadelijk klaar heeft.

Bij de geboorte en den heiligen doop.

Bij hoogtij en smart.

Bij ziekbed en stervensponde.

Soms zijn ze zwaar. Soms vaag. Dat hangt af van de godsdienstige sfeer.

Zij zijn dikwijls prachtig.

Er is altijd publiek, dat er nooit genoeg van krijgt.

Daarbij, zij zijn zoo gemakkelijk.

Gij hebt er zoo weinig werk mee.

Gij behoeft ze alleen te plaatsen.

Dootleven, doorvoelen is niet vereischt.

Maar daarom zijn ze ook zoo gevaarlijk.

Ze zouden het geestelijke leven dooden, indien echt geestelijk leven ooit gedood kon worden.

Doch wel houden ze de geestelijke ontwikkeling tegen.

De Schrift geeft geen clichés.

Daar hebt gij de brieven. Indien eenig geschrift aan-

leiding zou geven om altijd dezelfde termen te gebruiken, dan zeker de brief in zijn opschrift.

En toch, slaat er de brieven van Paulus op na. Welk een afwisseling in den aanhef!

Het opschrift houdt steeds het allernauwste verband met den inhoud.

Neemt dat van den brief aan de Galaten.

Uit de woorden: „Paulus, een Apostel (geroepen niet van menschen, noch door een mensch, maar door Jezus Christus en God den Vader, die Hem uit de dooden opgewekt heeft)“, kunt gij reeds opmaken, dat Paulus zijn apostolaat verdedigen zal.

Uit het ontbreken van de dankzegging, welke gewoonlijk in de brieven op den zegengroet volgt, blijkt duidelijk, dat de schrijver in een gemoedsstemming verkeert, waarin hij over de Galatische kerken niet danken kon.

Elk woord, elke zinswending heeft beteekenis.

Ook op dit punt is diepgaande reformatie noodig. Reformatie naar de Schrift.

Er zijn ook onder ons zooveel clichés in omloop. Ze gaan van hand tot hand, van mond tot mond.

Er wordt nog maar al te dikwijls in gemeenplaatsen gepredikt. Siembuging en andere oratorische middelen moeten zulk een predikend genietbaar maken.

Gij, die dit met mij eens zijt, die misschien reeds meer in deze richting critiek hebt geoeffend, weet gij u van clichés vrij?

Als gij een geestelijk gesprek voert — gij behoort immers niet tot die belijders, die elk geestelijk gesprek mijden? — maakt gij dan misschien niet van het eene cliché na het andere gebruik?

De geestelijke gesprekken komen zoo menigmaal op hetzelfde neer. Ze bieden vaak zoo weinig afwisseling. Ze geuren en kleuren haast niet. Het frische is er niet zelden geheel van af.

En den uw geboden!

Is de aanspraak er dikwijls maar niet opgeplakt, in plaats dat ze harmonieert met den inhoud?

Van cliché-vroomheid zult ook gij u wel te be-schuldigen hebben, zij het ook dat uw geloofsleven er niet in opgaat.

Van cliché-vroomheid zich te zuiveren is geen lichte taak.

Gij kunt daarbij zoo spoedig in het andere uiterste vervallen.

Dan gaat ge zoeken naar ongewone termen.

Ge maakt jacht op vreemde uitdrukkingen.

Ge wilt in uw vroomheid anders zijn dan een ander.

En zoo wordt ge gemaakt, gewild, onnatuurlijk, een-zelvig.

Het is volstrekt niet noodig, het is zelfs ernstig af te raden, dat ieder geloovige er een eigen geestelijk woordenboek op gaat nabouwen.

Dat zou de onbegrijpelijkheid in de hand werken en de geloofsgemeenschap schaden.

Een schulder behoeft nog geen nieuwe kleuren uit te vinden; niet in nooit vertoende vormen kracht te zoeken, om iets eigens op het doek te brengen.

Paulus bediende zich in zijn opschrift boven den Galatierbrief niet van woorden en vormen, die anders niet voorkwamen.

Hij schreef in heel gewone taal. Hij sloot zich bij den toenmaligen briefvorm aan.

Maar hij zette er een eigen stempel op.

Hoe dichter ge leeft bij uw hart, bij uw God, des te minder behoeft ge voor cliché-vroomheid beducht te zijn.

Mogelijk werdt gij wel eens de doodsvallie ingeslaagd. Ge zaagt plotseling den Heilige voor u staan. Huivering doorvoer u. Ge stamelt iets.

Wat ge stameltet, weet ik niet.

Maar 't was in elk geval geen cliché.

Misschien zedet ge wel: o God, wees mij zondaar genadig!

Toch was het geen cliché. Want ge spraakt het uit, als ge nog nooit in uw leven hadt gedaan.

Mogelijk kunt gij u uit den laatsten tijd levendig herinneren een oogenblik, dat Christus u zoo heerlijk was.

Gij kondt wellicht niets anders uitbrengen dan: Babboum!

Toch was het geen cliché. Want uw hart schreeble zich uit in dat woord.

Is het de toon, die de muziek maakt, het is het hart, dat de vroomheid maakt.

Uw hart zij gevoelig voor de inwerking van Gods Geest.

Dan zult gij hoe langer hoe minder naar clichés omzien.

HEPP.

Lezers, die met de verschijning van dit blad zijn ingenomen, worden vriendelijk verzocht het anderen ter lezing te geven.

KERKELIJK LEVEN.

De Generals Synode.

II.

Waarin schuilt de gewichtige beteekenis van de Synode, wier beslissingen thans de vuurproef der critiek moeten doorstaan? Soms hierin, dat zij ons reeds het plan voor een uitgebouwde Belijdenis, en een revisie der Liturgie benevens vermeerdering der kerkliederen gaf? Gelukkig niet, want dan waren er in ons kerkelijk leven wonderboomen gegroeid, en ... wonderboomen verdorren spoedig, doch de Synode heeft voor al deze „reformaties“ den weg gebaad en de gelegenheid geschapen. Zij heeft, en dit feit is op zichzelf reeds van zooveel historische waarde, manieren en duidelijk uitgesproken, dat zulk een uitbouw der Confessie en herziening der liturgische geschriften bestial noodzakelijk is, en, zonder het bij zoo'n plechtstatige verklaring te laten, benoemde zij onderscheidene deputaten, die deze dingen ter hand nemen en de volgende Synode van rapport zullen dienen.

Daarmee heeft de Synode aan den wensch der Kerken voldaan.

Acht particuliere Synodes toch en een Kerk drongen aan op nadere formuleering van enkele leerstukken; zeven Synodes en een Kerk achtten verbetering der liturgische Formulieren gewenscht en noodzakelijk; vijf stemmen waren opgegaan voor een leerboek, en het Gereformeerd Schoolverband mengde zijn niet-kerkelijke stem in dit oerwaarde koor; 'n drietal voerde het pleit voor vermeerdering van de „eenige Gezangen“, en ... de Generals Synode heeft voor al die vragen en roepstemmen haar oor niet gesloten, maar zooveel mogelijk alle wenschen vervuld.

Zooveel mogelijk!

Niet alle begeerten zijn vervuld.

Om met den uitbouw der Belijdenis te beginnen vroeg de meesten om nadere formuleering van hetgeen de Gereformeerde Kerken naar den Woorde Gods belijden, onder meer (ik spatieer) omtrent de Heilige Schrift als het Woord Gods en haar ingeven van den Heiligen Geest; omtrent den Zoon van God als den Christus der Schriften; omtrent de verlossing, die in Christus Jezus is; omtrent het verband en de verhouding der bijzondere en der algemeene genade Gods; omtrent de Kerk des Heeren in haar eenheid en in haar meer of minder zuivere formatie; omtrent de eenigheid en de volstrektheid der Christelijke religie; en voorts ook omtrent de verhouding tusschen de Kerk des Heeren en de Overheid; en omtrent de anti-Christelijke beginselen, welke thans op het gebied van het maatschappelijke leven aan de orde zijn.

Wat 'n rijk beladen disch!

Er kon niets meer bij, en wanneer de Belijdenis-commissie op al deze vragen een antwoord moest geven, zou ze zeker wel zes jaren voor haar arbeid noodig hebben.

Daarom is de Synode gaan schiften.

Zij heeft de keur aangelegd, en ... toen zijn alleen overgebleven het vraagstuk van de inspiratie, de kwestie van de pluriformiteit en eenheid der Kerk, en het niet minder moeilijke probleem van de verhouding tusschen Kerk en Overheid.

Zijn de andere punten dan niet belangrijk?

Zijn ze van minder waarde?

Geenszins, maar de adviseerende Commissie, wier rapporteur prof. Davinck was, meende dat in deze artikelen onzer Belijdenis nadere formuleering minder noodzakelijk was, en de Synode heeft zich zonder verzet of steunming met dit advies vereenigd. Alleen in de drie genoemde punten zal de Confessie worden uitgebouwd, en deze uitbouw zal geschieden „met algemeene en ongewijzigde handhaving van de Drie Formulieren van Eenigheid“.

Wat allen begeerden

We verlaten dus de oude paden niet.

We leggen geen nieuw fundament, maar we zetten in den goeden zin des woords onze muren uit.

Van de andere, in de verschillende voorstellen genoemde kwesties, is in het Getuigenis sprake geweest. Of dat bevredigt heeft? Het schijnt van niet, en de vrees, waaraan prof. Aalders en ik op de Synode reeds uiting gaven, blijkt niet ongegrond te zijn.

Op de Confessie volgde de Liturgie.

Daarover zijn de Kerken ook niet tevreden, en met name voldoen het Huwelijksformulier en het Formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen niet meer aan de inzichten en behoeften van het gereformeerde kerkelijke leven. Zelfs wilde de kerkeraad van Overtoom alle liturgische geschriften herzien, en ons, indien mogelijk, een heel nieuw stel Formulieren geven.

Zoover is de Synode niet gegaan.

Zij erkende de bezwaren, die tegen het bovengenoemde tweetal werden ingebracht, en wie zal de waarheid van deze gravamina betwisten? Doch zij achtte het niet noodig om van te voren reeds het Doops- en Avondmaalsformulier met deze op één lijn te stellen.

Wel zijn de geboden genoemd.

Die moeten ook noodig herzien worden, en aan de deputaten, welke voor deze zaak benoemd zijn, is opgedragen, ook over deze historische stukken hun oog te laten gaan.

En ... dan is deze Commissie nog niet klaar.

Zij heeft ook enkele vragen voor de Openbare Belijdenis te ontwerpen, want het is breednoodig dat hierin meer uniformiteit komt, en — welk een poëtische oase in al dit proza! — zij heeft ook advies uit te brengen over de vermeerdering der kerkliederen.

Te dien opzichte nam de Synode een tweevoudige beslissing.

In de eerste plaats verklaarde zij den door enkele leden der Kerk aangeboden liederenbundel niet te kunnen aanvaarden, en geen wonder! Deze bundel was niet vrij van enkele smetten, die in het rapport van Dr. De Moor duidelijk zijn aangewezen, en bovendien is het m.i. niet gewenscht op zulke aangeboden handleidingen in te gaan. Met evenveel recht konden aanvullingen op de Belijdenis en wijzigingen in de Liturgie gepresenteerd worden, en waar blijven we, wanneer de deur voor zulke, zeker uitnemend bedoelde, offertes wordt opengezet? En ten tweede oordeelde de Synode, dat met de eventuele invoering van nieuwe kerkliederen niet verder mocht gegaan worden dan berijmde en onberijmde gedeelten der Heilige Schrift, omdat, zoo allerlei „gezangen“ werden toegelaten, deze „verrijking“ niet opwoog tegen al de ellende, die uit deze tegemoetkoming jegens de liefhebbers van gezangen zou voortvloeien.

Wat een bedachtzaamheid!

Over onvoorzichtigheid valt dus niet te klagen, doch het zou heerlijk zijn, wanneer de Kerken zoo hoog stonden, dat deze behoedzaamheid niet noodig was. En ... zullen nu de Schriftberijmingen gevonden worden? Zijn we rijk aan dichters bij de gratie Gods? Zal de Commissie erin slagen iets van de „vrijwillige armoede“ weg te nemen? Wij hopen het, maar ...

Over het Leerboek liepen de meeningen uiteen.

Er waren enkelen, die een afzonderlijk leerboek wilden voor de Kerken, en een voor de Scholen, terwijl anderen op één leerboek aandrongen, zij het dan met onderscheiding in de leerstof. Dit laatste was ook de bedoeling van het Gereformeerd Schoolverband, en de

Synode is
lukkig! De
catecheti-
chese en
een eind-
de catech-
kant bezi-
tot nu to-
kan het
klassen b-
Het aant
Maar ...
doen, en
catecheter

Van
kwestie.

Ook di
anders, t
uitspraak
heeft ziel
wing ove
wel verki
Kerken g
op den
zij de Ke
en catech
voor dat
nen, en
te wekke
Zullen
't is ze
De chri-
ten zeers

Nu no,
Dat de
toegejuich
heid van
eens een
en ... a
ontraadt,
andere „
liggen, h
het is mi
maatregel
eenigen b
aan den
deelte in
napleiten
De Bruns

En ten
Ds. Van
taten het
Door me
dit deput
toegeven,
mandaat
het Bond
te geven
een der
tant was
nog niet

Troft d
Is de
Hebben
afzijdig g
artikel in
orgaan g
meenen, i
geesteld w
Onze j

= Pars

Men za
langs tijd
Synode i
De voe
aangelege
stukken.
De Syn
de noodi
Algeme
Een b)
toch een
Te zijn
zijle aan
ren wer
handelde
Reeds
deze voo

De Syn
toegankelijk
wilt in d
werd, da
laten te
Het is
van bek
ongedaan

Het gi
Zelfs
zulk een
zich bij

Dat de
bewijst d
Welk
weigeracl

Iets al
voor ons
gelooven

Al zul
nich voo
geval w
min bela

En da
ook van

Het p
spoedig
houden.

Wat o
blijkt, t